

MAGYAR AFRIKA TÁRSASÁG
AFRICAN–HUNGARIAN UNION

AHU MAGYAR AFRIKA–TUDÁS TÁR
AHU HUNGARIAN AFRICA–KNOWLEDGE DATABASE

TÖRÖK, Aurél

Az emberbúvárlat a néprajzban / The Anthropology in the Ethnography

Eredeti közlés /Original publication:

Ethnographia, 1892, 3. évf., 262–270. old.

Elektronikus újraközlés/Electronic republication:

AHU MAGYAR AFRIKA–TUDÁS TÁR – 000.002.626

Dátum/Date: 2018. január / January 18.

filename: törökaurel_1892_Emberbuvvarlat

Az elektronikus újraközlést előkészítette

/The electronic republication prepared by:

B. WALLNER, Erika és/and BIERNACZKY, Szilárd

Hivatkozás erre a dokumentumra/Cite this document

TÖRÖK, Aurél: Az emberbúvárlat a néprajzban / The Anthropology in the Ethnography, 2018, **pp. 1–11.** old., No. 000.002.626, <http://afrikatudastar.hu>

Eredeti forrás megtalálható/The original source is available:

Közkönyvtárakban / In public libraries

Kulcsszavak / Key words

magyar Afrika–kutatás, az antropológia és a néprajz, két diszciplína kapcsolata, az interdiszciplinaritás lehetőségének korai feltárása, amely az Afrika–kutató számára is nélkülözhetetlen elméleti eszköz

African research in Hungary, anthropology and ethnography, the relationship between two disciplines, early exploration of the possibility of interdisciplinarity, a theoretical tool that also is indispensable to the African researcher

AZ ELSŐ MAGYAR, SZABAD FELHASZNÁLÁSÚ, ELEKTRONIKUS, ÁGAZATI SZAKMAI KÖNYV–, TANULMÁNY–, CIKK–, DOKUMENTUM– ÉS ADAT-TÁR / THE FIRST HUNGARIAN FREE

ELECTRONIC SECTORAL PROFESSIONAL DATABASE FOR BOOKS,
STUDIES, COMMUNICATIONS, DOCUMENTS AND INFORMATIONS

* Magyar és idegen – angol, francia, német, orosz, spanyol, olasz és szükség szerint más – nyelveken készült publikációk elektronikus könyvtára / Writings in Hungarian and foreign – English, French, German, Russian, Spanish, Italian and other – languages

* Az adattárban elhelyezett tartalmak szabad megközelítésűek, de olvasásuk vagy letöltésük regisztrációhoz kötött. / The materials in the database are free but access or downloading are subject to registration.

* Az Afrikai Magyar Egyesület non-profit civil szervezet, amely az oktatók, kutatók, diákok és érdeklődők számára hozta létre ezt az elektronikus adattári szolgáltatását, amelynek célja kettős, mindenekelőtt sokoldalú és gazdag anyagú ismeretekkel elősegíteni a magyar afrikanisztikai kutatásokat, illetve ismeret-igényt, másrészt feltárni az afrikai témájú hazai publikációs tevékenységet teljes dimenziójában a kezdetektől máig. / The African–Hungarian Union is a non–profit organisation that has created this electronic database for lecturers, researchers, students and for those interested. The purpose of this database is twofold; on the one hand, we want to enrich the research of Hungarian Africa studies with versatile and plentiful information, on the other hand, we are planning to discover Hungarian publications with African themes in its entirety from the beginning until the present day.

AZ EMBERBÚVÁRLAT A NÉPRAJZBAN

(Előadatott a Néprajzi Társaság 1892. évi május 28-án tartott felolvasó ülésén)

TÖRÖK, Aurél

Ethnographia, 1892, 3. évf., 262–270. old.

A földkerekség különböző vidékein élő embercsoportok (nemzetségek, törzsek, népek, nemzetek) épp úgy testi, valamint szellemi sajátágaikra nézve, változatos eltéréseket és hasonlatosságokat mutatnak fel, a melyeknek egységes elven alapuló rendszeres vizsgálata a legáltalánosabb értelemben vett *emberbúvárlat* (antropológia) feladatát teszi.

Eme rendkívül szövődött probléma, a melynek tudományos búvárlati foganatba vétele még mindig a szárnypróbálgatás körén belül mozog, abban az arányban, a melyben az egyes konkrét kérdésekre vonatkozó adatok száma felgyarapszik, munkarészletezést, azaz, egyes szorosabb körű búvárlati szakmák szerint való feldolgozást igényel.

Ama belső kapocsnál fogva, a mely az emberi lény testi és szellemi sajátosságai között létezik, valamint ama kettős behatásnál fogva, melyet a külső természet az ember testi és szellemi tevékenységére mindenkoron gyakorol, a tudományos búvárlatban való helyes munkarészletezés is mindig bizonyos nehézségekkel van egybekapcsolva. És valóban nincs az általánosabb értelemben vett emberbúvárlatnak egyetlen egy kérdése, amely ha első felállításánál egyszerűnek és így egyoldalúnak látszik is, az okozatos nyomozás és elemzés sorában különböző kapcsolatokat nem tüntetne fel a legáltalánosabb értelemben vett emberbúvárlat egyes szakmaival (a test-alaki és élettani emberbúvárlat; valamint az ú. n. népbúvárlat, úgymint: a leíró néprajz, a statisztikai néprajz, az összehasonlító nyelvészet, költészet, művészet, társadalmi fejlődéstörténet és emberművelődési történet szakmaival).

Eme kapcsolatoknak a kimutatása és mindinkább élesebb megvilágítása a tudományos búvárlatnak elsőrangú feladatai közé tartozik; a mely feladatnak csak az ú. n. *összehasonlító búvárlati irány* tehet ele-

get. Az összehasonlító irány vezet tehát amaz egységes elvre, a melyen az emberbúvárlat valamennyi egyes szakmájának mozognia kell.

Emez összehasonlító irány szolgáltatja amaz analógiákat kezünkbe, a melyekre a búvárlati tények megértésére okvetetlenül szükség van.

Én a következőkben egy olyan felette érdekes analógiára akarom a figyelmet felhívni, mely az emberbúvárlat két egymástól igen messze álló kérdésére való vonatkozásánál fogva, érdeklődésünket különösen megérdemli.

A régi bölcseletnek célszerűségi (teleológiai) tanán alapuló hasznossági elv, a modern biológiai kutatások által váratlan megvilágítást nyert. Mi az élőlények testi szervezetét másképpen mint célszerűnek nem képzelhetjük; minek következtében a test egyes részeinek létezését az egész szervezet céljához képest egyszersmind hasznosnak is kell tekintenünk. Tekintve az emberi lény szervezetének bámulatos működéseit, joggal a természet remekének mondhatjuk azt, a melyhez képest az emberi kéz alkotta legremekebb készülétek is kontárművekkül mutatkoznak. És mégis eme legremekebb teremtmény szervezetében több oly szerv és képlet vagyon, a melynek ma már a szervezet éppenséggel semmi hasznát sem veheti, sőt egyes esetekben eme haszon nélküli részek létezésének egyenesen a kárát vallja. Már a régi boncolók (anatómusok) rejtélyekkel telt szerveknek („mysteriis plena organa”) nevezték azokat a szerveket, a melyeknek célja, rendeltetése iránt tisztába jönni nem bírtak. Az újabb összehasonlító kutatások eme szerveket a rejtélyességükből kivetköztették, a mennyiben e szerveknek a régi vizsgálati módszerek mellett ki nem deríthető feladatát egyfelől kimutatták, másfelől pedig a szervezetek átalakulási sorában, e szerveknek az ú. n. törzsfejlődésbeli (phylogenetikai) szerepét földertítették. Ilyen a meglett ember életműködéseire többé-kevésbé hasznosnalan és sok esetben kárt okozó szervek, p. a pajzsmirigy (glandula thyreoidea), a kedélymirigy (gl. thymus), a vakbélnek féregszerű kinyúlása (processus vermicularis). Igaz ugyan, hogy pl. a kedélymirigy a születés után annyira el szokott fonnyadni, hogy már csekély termésjénél fogva sem igen áll útjában a többi szervek működésének; de már a pajzsmirigy nem hogy el nem fonnyad, hanem sok esetben (a golyvásoknál) annyira megnő a meglett korú emberben, hogy annak műleges kiirtása egyenesen javasolva van. A vakbél féregszerű kinyúlása ugyan nem szokta ezt a túltengést mutatni, de már létezésénél fogva kárt tehet, sőt halált okozhat az embernek, amennyiben az öblös vakbélből beleszoruló szilárd bélsárrészek (például cseresznye-, szil-

vamagvak stb.) izgatásuknál fogva meggyullasztják, elgennyeszti a bélfalat, minek következtében bélátfűródást, gennyes hashártyalobot s ennek folyamában halált idézhetnek elő. Nyilvánvaló, hogy mert az emberi szervezet mindeme szervek nélkül is végezheti életműködéseit, az általuk esetleg okozott nagy károknál fogva sokkal célszerűbb lenne, ha ezek a testben nem léteznének.

Hogy az emberi lény bámulatos testi alkotmányának a célszerűsége abszolút értelemben nem vehető, mutatja már az is, hogy még az életműködésekben nagyobb szerepet játszó szervek is, pl. a lép, a mandulák stb. mülegesen kiirthatók, s az ember életben és egészségesben maradhat.

Mi tehát eme haszon nélküli szervek rejtélyes létesítésének a nyitja? Erre a törzsfelődés (phylogenesis) adja meg a magyarázatot. A törzsfelődés búvárlatának tényei azt mutatják egyfelől, hogy az emberi lénynek oly őseiktől (állati lényektől) kell származnia, a melyek testben a nála már céltalanná, haszontalanná vált szervek bizonyos megszabott rendeltetéssel bírtak, és a mely ősekhöz hasonló állati szervezetek még mai nap is léteznek. Az emberi lény e szerveket tehát, hogy úgy mondjam, ősei örökségében („cum beneficiis inventarii”) kapta, a melyeknek már hasznát nem veheti.

Íme tehát láthatjuk, hogy a Természetnek még a legremekebb alkotásában, az emberi lény szervezetében, sem szabad e célszerűséget abszolút értelemben venni, s hogy a Természet is mindenütt relatíve osztja be azt, minek következtében: *ugyanaz, a mi egy esetben egészen célszerű, más esetben már nem az, de a minek a felismerésére is megértésére csak az élő lények összehasonlító fejlődéstörténete nyomán juthatunk.* Ehhez nevezetes analógiát találunk az emberi társadalom fejlődéstörténetében is.

Mi ugyanis a különböző népeknél olyan szokásokat találunk, a melyek emitt vagy amott is megvannak, de míg az egyik népnél ugyanazon szokás bizonyos reális alappal bír, addig a másiknál a művelődés fejlettebb viszonyai mellett egészen feleslegessé válván, már csak szimbolikus jelentőséggel bírhat.

Az analógia még nyilvánvalóbb az által, hogy valamint az emberi testben a felesleges szervek, mint az egyszerűbb és alsóbb rangú őseiktől átöröklött részek maradtak fent, azon módon (*ahogyan*) a mi művelt társadalmi életünkben észlelhető, magukban véve már egészen feleslegessé vált szokások is. A mi őseinknek vad és barbár társadalmi életéből ránk öröklött szokásoknak bizonyulnak; amely szokásoknak

eredeti jelentőségét csak a kihalt népek történetének, valamint a társadalmi fejlődés különböző alsó fokán álló mai vad népségeknek összehasonlító bűvárlatából ismerhetjük fel.

Annak a kimutatása, hogy a művelt társadalmi élet mindenütt az ősi, műveletlen barbár társadalmon épült fel (a mi azonban legkevésbé sem érinti azt a kérdést: hogy esetről-esetre egy a műveltség már magasabb fokára emelkedett nép újólágy alásüllyedhet), tehát csak a modern monisztikus világnézetre hajló tudományosságnak a vívmánya.

Emez egységes elvi (monisztikus) tudományosság minden egyes kérdésnél az analógiákat keresi és minél több oldal felől sikerül valamely kérdésben az egybevágó analógiákat kimutatni, annál szilárdabban tömörülnek egyszersmind ismereteink is, minélfogva annál biztosabban is tájékozódhatunk a csak a laikus előtt egyszerűbbeknek mutatkozó tudományos problémák útvesztőjén.

Legyen ez alkalommal elég a szóban forgó analógiára néhány néprajzi adattal rámutatni.

Így a Bibliában a Bírak könyvének XXI. részében olvassuk, miként tettek szert Benjámin nőkben szűkölködő nemzetségének férfijai idegen nemzetiségű feleségekre: „11. Ezt tselekedjétek pedig, hogy minden férjfiat, és asszonyi állatot ... megöljétek.” „12. Találának pedig a Jábes Gilead lakói között négyszáz szűz hajadon leányokat... kiket elhozának a táborba Silóba, mely vala Kánaán földében.” „20. Megparantsolak azért a Benjámin fíjainak, mondván: Menjétek, el és leselkedjétek a szőlőkben” „21. És vegyétek eszetekbe, mikor kijövendnek a Siló leányai sereggel tántzolni; ti pedig akkor jöjjetek ki a szőlőkből, és ragadjatok magatoknak ki-ki feleséget a Siló leányai közül; és menjétek a Benjámin földébe.” „23. A” képen tselekedének azért a Benjámin fíjai, és vivének feleségeket az ő számok szerint a tántzolókkal közül, kiket elragadának és elmenének és haza térének az ő örökségbe, és városokat építvén, lakának azokban.”

Íme itt a feleség nélküli Benjámin nemzetségű férfiaknak megparancsoltatott, hogy az idegen törzsbeli férfiakat és nejeiket öljk le, és rabolják el a hajadon leányokat. A feleségszerzés eme sajátságos módjának mindaddig rejtélyesnek kellett maradnia, míg a földkerekség vad népségei összehasonlító bűvárlatának egybevágó adatai azt föl nem derítették. Róma első alapítói, amint ismeretes, szintén azon módon szereztek maguknak feleségeket, hogy a sabiniaiaktól elrabolták a nőket. Plutarkhosz pedig a spártaiakról azt a lakodalmi szokást jegyzi föl, hogy mikor a házasulandó férfi és leány szülei a megkötendő há-

zasságra a beleegyezésüket adták, a lagzinak egyik scenáját az képezte, hogy a vőlegény barátai „propter formam” az arát elszóktették. Sajátságos, hogy emez ünnepi játékszámba menő szokás még mai napig is fenntartotta magát. Egyszer-egyszer még hazánk ifjúsága is efféle tréfával szokta a lakodalmi ünnepséget emelni.* S a hol maga az araszóktetés már nincsen szokásban, ott a fiatalság fölfegyverkezik, s a levegőbe lövöldöz, amit a néprajzi búvárlatban járatlan egyszerűen a pezsgővérű fiatalság szilaj jó kedve ötletéből származottnak tekint, holott volt idő, amikor ez nem lakodalmi játék volt, hanem a szükség kényszerűsége miatt komoly tény számába ment.

A vérkeverődés, az idegen törzsbeliek közötti házasság, rendkívül fontos tényezője az emberfajták felvirágzásának. A vér fölfrissítése az egyes embercsoportok életében előbb-utóbb szükségessé válik. A folytonos endogám (hasonvérbeli) házasság a nemzedékeknek hol teszi, hol szellemi erélyét megcsappantja s éppen a legműveltebb nemzetek azok, amelyek a történelmi fejlődésük alatt a legkülönbözőbb vérkeverődésen mentek keresztül, s az Amerikai Egyesült Államoknak a régi művelt világ rovására való óriási fejlődésének egyik leghatalmasabb tényezője mindenesetre a bevándorlókkal való folytonos vérkeverődésben rejlik.

Természetesen egészen más kérdés az, hogy valamely embercsoportnak (nemzetségnek, törzsnek, népnek, nemzetnek) mikor és mily vérelemekkel való keverődése szükséges. Az egyiknek hamarabb, a másiknak később; az egyiknek ezzel, a másiknak meg ama vérűekkel való keverődése a megfelelő. Ezen felette homályos és összetett nemzetfejlődési probléma még messze távol áll a tudományos megoldástól. Amit ma a tudomány adataiból biztosan következtethetünk, csak az: hogy a szülőknek egy-egy testi vagy szellemi sajátsága hol közvetlenül és szakadatlanul öröklődik át az ivadékba, hol pedig csak lapangva száll át a közvetlen ivadékra, és csak utóbb, mintegy ugrásszerűleg emelkedik érvényre valamely ivadékban. Az öröklött és érvényre emelkedett sajátságok egy ideig uralkodó szerepet visznek a többi sajátságok felett, s mintegy a leszármazás bélyegét sütik az illető ivadékokra. Nyilvánvaló, hogy ha az átöröklött sajátságok olyanok,

* A lakodalmi szokások gyűjtőit kérjük, hogy ezekre a mozzanatokra, amelyek mély értelmének megfejtése itt adva van, s amelyek „menyasszony rejtegetés, menyasszony futás” stb. alakban jelentkeznek, különösen figyeljenek. – Szerk.

melyek az illető ivadék testét és szellemi tehetségeit alkalmasabbá teszik a külső (többé-kevésbé, de folytonosan változó) életkörülményekhez való alkalmazkodására. Az ilyen ivadék hivatva van a többi nem ily sajátságokkal bíró embercsoportban vezérszerepet vinni. Ha ma nem, de bizonyosan holnap. Épp úgy nyilvánvaló az is, hogy mindaddig, míg az ily öröklött sajátságok a további fejlődés és gyarapodás szakában vannak (a mely fejlődési szak időre nézve felette változatos lehet), az endogám házasságok nem csak hogy nem kártékonyak, hanem ellenkezőleg rendkívül hasznosak. De elérkezik egyszer egészen biztosan amaz időpont is, a mikor az uralkodó öröklött sajátságok hanyatlásnak indulnak, amikor a vér felfrissítése az exogám (idegenvérűekkel való) házasságok által szükségessé válik.

Sajátságos – és mintha egy sötét ösztönnek vakon engedelmeskednének – éppen a vadon élő s az emberi művelődés legalsóbb fokán álló népségek azok, amelyek az endogám házasságoktól legjobban iróznak, s az exogám házasságoknak a szükségességét legjobban érzik. De éppen eme mozzanatban rejlik az, hogy az ő fejletlen társadalmi viszonyaik miatt náluk a házasságoknak a nőrablás útján való eszközlése valódi szükséglet képez, s így náluk e szokás az adott viszonyok között célszerű is. A vad népségek mindenütt az egész földkerekségen diszgregált tömegekbe szétoszolva élnek. Az ilyen kisebb csoportokban (klán) élők között a vérrokonság egészen szoros maradna, ha az exogamia szokása nem volna a vezérelve az efféle klánoknak. Ausztrália vad bennszülöttei szigorúan tartják meg ama parancsot, amely a hasonló családi névvel bírók között való házasságot tiltja. Az észak-amerikaiak közül az irok(ezek) és huron indiánok a legszigorúbban tartózkodtak a vérrokonok közti házasságoktól, valamint a dél-amerikai aravakok is egyenesen vérfertőzésnek nézik nemcsak a legközelebbi vérrokonok, hanem még az ugyanazon klánbeliek közötti házasságot is: Afrikában a hottentoták mindennemű vérfertőzést halállal büntetnek, szomszédaik, a kafiok (helytelenül kafferek) a legtávolabbi vérrokonok között való házasságot is tiltják, de megengedik emellett a kettős házasságot a feleség nővéreivel. A Nyugat-Afrika egyenlítője alatt lakó fán-ok (akik a leghírhedtebb emberevők közé tartoznak) hasonlóképpen vérfertőzésnek tekintik még a legtávolabbi vérrokonok között való házasságot is, és nejeiket mindig idegen törzsektől rabolják. Így tesznek a nemkülönben antropopág batták Szumátra szigetén, akik az egyazon klánon belül való házasságot halállal büntetik – éspedig mind a férfit, mind a nőt kivégzik. Érdekes, hogy

még a magasabb művelődéssel bíró népek is ekként fogják fel a dolgot. Így Ázsiában régebben a hinduknál a vérrokonság hatodik izéig el volt tiltva a házasság, és a különben nem is vérrokon férfi és nő egyforma családi neve is tilalmassá tette a házasságot. Nemkülönbön Kínában – amint ezt nekem a néhány év előtt köztünk járt magyar hittérítő, Ürghe Ignác is erősítette – a családi név azonossága a még nem is rokon férfi és nő között való, házasságnak akadályát képezi. Morgan könyvében („*Systems of Consanguinity*”, Washington 1871, 418 l.) említést tesz Talmadge nevű amerikai hittérítőről, aki Kínában egy falut ismert, amelynek 5000 lélekből álló lakossága majdnem mindnyája ugyanazt a családi nevet viselte, miért is a falubeliek között házasság nem köthetett.

Vajon ezek után ki fogja a művelt nemzetek ama vallási és polgári tilalmát a vérrokonok közötti házasságot illetőleg új intézménynek és az emberi művelődés magasabb fokú erkölcsének befolyásaképp tekinteni? Ez egy régi, őseinktől örökségbe kapott intézmény, amely egyszerűen fennmaradt, s amely egyéb ránk maradt szokásoktól csak annyiban különbözik, hogy a célszerűsége ma is megvan, míg más (nőrablás stb.) szokások célszerűsége a fejlettebb társadalmi viszonyok beálltával már rég megszűnt.

Az ne ejtsen senkit sem tévedésbe, ha több vad népnél a legközelebbi vérrokonok közötti házasság is előfordul, egyes esetekben ennek is van magyarázata. Amint pl. a zord északi sarknak a föld alatti üregekbe (iglu) szorult lakói (eszkimók, kolusok, csukcsok) mindennemű vérfertőzést elkövetnek. Itt igen is azt lehet mondani, hogy a szükség törvényt bont; amint az a tény sem fog minket zavarba hozhatni, hogy a rendes házasságon kívül mindenütt és pedig a legműveltebb államokban éppúgy, mint a legműveletlenebb vadak között még a promiscuitas is megvan. És hogy sokat ne mondjak, alkalmasint meg is fog maradni, amíg férfi és nő lesz a Földön.

Hogy vajon volt-e oly időszak, amikor az emberek csakis promiscuitasban éltek, amikor tehát ez mindennemű fajtáját a volta-képpen házasság életnek (úgy mint a polygámia, polyandria és monogámia) megelőzte (s amint ezt Morgan hiszi), az merőben nyílt kérdés, amelyre semmiféle biztos adatot nem lehet felhozni.

Amennyire a most rendelkezésünkre álló adatokból következtetni lehet, az exogámia kapcsán járó nőrablás volt a legrégebbi és legelterjedtebb szokás a Földön, amelyről tudomásunk van. Ez a szokás fenntartotta magát szelídített – vagyis szimbolikussá vált alakban, még

akkor is, mikor a fejlettebb társadalmi viszonyok ezt már rég szükség nélkülivé tették, s amint ennek nyomait (mint lakodalmi ünnepi játékot) még mi közöttünk az emberi művelődés gózában is feltaláljuk.

Mi, kik hozzá vagyunk szokva, mindent, ami körülöttünk történik, a mi saját erkölcsi szempontunkból elbírálni, amely elbírálásban azonban a kedvező ítéletet mindig a magunk részére biztosítjuk, egyenesen állatiasoknak bélyegezzük a vad népek szokásait. S mindenütt valami erkölcsztelent és valami rosszat keresünk a vad népek szokásainak substratumául. Már pedig ihlettségében a költő is eltalálta a valót, amikor oly meggyőzően mondja:

Ádám

„Áldlak sors, hogy bírónak nem tevé!
Mi könnyű törvényt írni pamlagon –
Könnyű ítélni a felületesnek,
És mily nehéz, ki a szívet kutatja,
Méltányolván minden redőzetét.”

Lucifer

„Ily elvek mellett pör nem érne véget.
A rosszat, mert rossz, senki sem cselekszi.
Az ördög is jogimeket idéz,
A magáét véli mindenik erősbnek.
A törvénytudós széjjelvágja a
Kuszált csomót, minek fonálait
Ezer philanthrop szét nem bontaná.”

(Madách: *Az Ember Tragédiája*, 160. l.)

Legott egészen más színben mutatkoznak a vad népek szokásai, ha mi az ő életkörülményeiket tekintetbe vesszük, s ekként ítélünk. Ugyanis, minthogy az exogámia csak idegen – tehát egymással versenyben álló – embercsoportoknál lehetséges, mindaddig, míg az illető embercsoportok a társadalmi alakulás alsóbb fokán állanak, az egyedüli eszköz az erőszak, a mely az exogámiát biztosítja. Mikor az emberek a hosszas keserves tapasztalatok által magasabb értelmiségre jutottak s ekként a cél elérésére már könnyebb módokat találtak, abban az arányban átalakultak a szokásaik is, vagy újabb eljárások váltak uralkodó szokásokká, a melyek mellett a régiek mint hagyományos szimbólumok maradtak fent. Így maradtak meg a nőrablás emlé-

kei ama szertartásoknál, amelyek között az egyes népek a házasság megkötését ünneplik. Az angol törvénykezés alatt élő mai ausztráliai bennszülöttek is házasság megkötésénél a világért sem hagynák el a nőrablás scénáját a lakodalom napján. Ezt az ősök iránti hagyományos kegyeletből teszik, s a nő egyenesen a leendő férje szeretetlenségében keresné annak elmulasztását. Az osztjások, a szamojédek, de még a békavérű lappok és ájnók – kik a légynek sem ártanak, s békességes türésre nézve az összes emberiségnek példányul szolgálhatnak – még mai nap is csellel és ha kell erőszakkal hódítják meg szívük választottját. Hát vajon mi nem így teszünk? Az a sok szép szó, költői ömlengés, figyelem-kifejezés, ajándékok alakjában, hát még a néha napján a közvéleménytől, a társadalmi élet eme kérlelhetetlen areopágjától szükségesnek vélt párbajok, nem-e a cselnek, az erőszaknak a „finomabb” alakjai? Vajon nem utálattal fordulunk-e el olyan házasságoktól, amikor a leányt egyenesen eladják, amint ezt a zulusok teszik, akiknél a leány értéke ökör számába megy? Ne feledjük el, hogy az a vadon élő ember, aki nőrablásra van kényszerítve, egyszersmind életét teszi kockára, s így tehát nemcsak szólásmódszerűleg, hanem valójában is *mindenét* kész feláldozni, hogy szíve választottja birtokába juthasson. Ez a „struggle for life” parancsszava.

Éppúgy, amint testi szervezetünkben az ismeretlen legelső ősüktől átöröklött szervek és képletek vannak, amelyek ma már teljesen hasznavegtelenek; éppúgy léteznék a mi mai művelt társadalmi szervezetünkben is ily haszontalanná vált részek (szokások), amelyeket vadon élt első őseinktől vettünk át örökölni. A társadalmi élet fejlődése szoros analógiában van az élő lények biológiai fejlődésével. Íme, ez a modern emberbúvárlat monisztikus elve.